

Marsilius inchoaverat, permagna parte perfecta reddidit. Porticum quadratam altissimis columnis in aedibus struxit, ubi Canis Grandis habere primus Regiam cooperat, eamque duplicem esse voluit, ut & humi, & in sublimi deambulare licet ab imbre teorum. Aliam quoque in interiori domo, altitudine & intercolumniorum diffantia, perfecit, quam duobus tantum lateribus constare jussit in Septemtrionem Occasumque spectantibus, ut esset prospectus in eas cœli plagas liber. Horologium, quo per diem & noctem quatuor & viginti horarum spatia sponte sua designarentur, in summa turri constitendum curavit. Lanificium, cuius artis videbat fructus maximus, augere studuit; ceteras, ut quæque pluris essent, privilegiis atque immunitatibus juvit. In primis verò studia Literarum fovit magnopere, Rayneriumque de Forlivio ejus temporis Jurisconsultum insignem, interpretandarum Legum gratia, magna mercede conduxit. Agri quoque curam præcipuum gessit. Hoc auctore via, qua itur ad Campum Sancti Petri, strata est; ceteræ, ut quæque erat aut interrupta aut distorta, munitione correctæque sunt. Aggeres fluviorum resecti, ne excrescentes aqua culta inundarent. Foveam ab Este-Montagnanam, quæ esset navigabilis, duxit; sed ea a posteris neglecta est. Ejusdem fuit domesticum judicium, quod sequitur. Longetus erat & hereditarius Servus, & semper una nutritus; nam usque ad ea tempora propagandorum Servorum mos in Italia manserat, qui nunc prorsus abolevit. Ei Ubertinus confidebat plurimum, & facilè omnia fidei ejus credebat. Is aliquando ab Carrentana Ubertini concubina pulcherrima fœminarum in domestica contentione per contumeliam Servus est appellatus. Ad quam Longetus: *ejus, inquit, sum Servus, cuius & tu quoque Meretrix es:* quo nihil illa molestius exprobari sibi audire potuisset. Speciei igitur confidens (erat enim eximia forma corporis, & pignoribus ex Ubertino suscepimus) non nisi illius sanguine sua farij fieri posse arbitrabatur. Itaque filiolam, quæ erat in deliciis patri, allegat quemque de matris injuryia; sed & ille quoque Ubertini amicos, qui ei inconfiliis semper aderant, patroni sibi ut essent oraverat. Mentione igitur per puellam inducta, & per eos, qui aderant, interrupto crebro ejus sermone, mulier, quæ ex superiori specula omnia intuebatur, indignata non audiui suam querelam, effrenis decurrit, & à Longeto se contumeliosè habitam queritur. Ubertinus insolita mulieris audacia nihil motus, edicere illam jubet, quo se pacto res haberet. Qua cognita, *Ego, inquit, quantum in me fuerit de eo, quod est contumelia causa, jam utrumque vestrum absolvam, & tabellionem, qui conscriberet, jussit evocari.* Tunc ad Longettum: *vixne liber esse?* Nequo, inquit ille, liber tibi esse; nam si me ita finis, sum tibi Servus natus; nec me, quod tali domino servio, mee conditionis pudet. Sin manumittis, tanto me pretio data libertatis emis; ut liber esse ad te non possim. *Aga-*, inquit Ubertinus, *ut voles, utque te decebit.* Nunc necessitate conditionis, qua mibi addictus tenebare, liber esto. Deinde ad illam conversus:

(94) MSS. embo: meæ confuetudinis.

(95) In Codice Ambrosiano I. bac adduntur:

Patavii
In Ecclesia Divi Augustini prope Altare Majus
in pariete, in speciosissima archa
marmorea legitur.
Solve genis lacrymas tumulum qui conspicis iſum,

A & tibi quoque, inquit, quoniam tuæ conditionis (94) te pudet, liberum est abire: esto à me aboluta. Tum illa flens, atque insperato eventu pâne exanimis: per hanc tuam prolem, inquit, oro ne me deserbas, nea abicias. Ego ne te quidem domino digna sum Serva. Cumque multa & flere & dicere pergeret, jussit, ut unde venerat rediret, ac ne se in reliquum talibus querebis molestaret. Itaque uno iudicio homini bene merito gratiam reddidit, & illam admonuit, non debere se conditionis pudere, quam non modò sponte, verum & cupide admisisset. Ipse verò ob libidinis nimium usum genitalis membra morbum incurrit, quo diutius fatigatus tandem occubuit. Sentiens autem vires minui, de Successore providere Urbi constituit. Itaque neminem aut legitimum aut masculum filium habens, heredem sibi fecit Marsilius Pappafava de Carraria, curavitque se vivo, ut ad eum deferretur Principatus. Morti proximus cum supremum Viaticum per Sacerdotis manum sumfurus esset, rogatus est ab eo, ut fert institutio Religionis, an se verè omnium, quæ peccasset in vita, pœniteret. Profsus, inquit ille; verumtamen ne te fallam, aut hunc ipsum, quem sum admissurus, eti cum fallere nequam possum: scito nihil me amplitudinis Familiæ nostræ causâ fecisse, quod non ejusdem causâ ex integro facturus essem. Hunc certus sum Deum ipsum mihi veniam dare; itaque nihil est ut vereare: nunc illum porrige. Obit autem Vigesima nona die Martii MCCCXLV. Postridie vero cum ingenti pompa elatus est, & apud Templum Sancti Augustini depositus. Hic ut in juventute alienigeno cultui indulgens, minimè ritu patriæ induebatur; ita senex magnæ gravitatis habitum tuit. Fuit autem statura mediocri, venusta facie, mento rotundo ac prominente, naso Ciceroniano, pronus in Venerem, subitus in iram, perseguitor injuriarum, magnanimus, gloriae cupidus, & qui timeri maleret, quæ amari. (95)

De Marsilioto Pappafava de Carraria
Principe.

D **M**arsilius Pappafava de Carraria diminutivo vocabulo est appellatus, quod statuta pusillus erat; qui & Marsilius minor alterius Marsili collatione à plerisque dicebatur, quem ille & annis, & statuta corporis, & animi virtute supererabat. De hoc se pauca in praefens scribenda offerunt, quod & Principatum paucō tempore tenuit, & ante non sanè multa memoratu aut annotatione digna gesserat. Pappafava verò cognomen ab ejus Avo Jacobino derivatum est, quod non admodum ex se invidiros, & invito, ut opinari licer, inditum, à posterioribus, qui multi ab eo descenderunt, tenaciter servatum est. Hic patre Albertino natus non multum ex ejus hereditate est assequitus; nam eti Jacobinus Avus innumerabiles opes possedisset, tamen quia inter quatuor liberos divisa est ejus substantia, & item Marsilioto duo fratres obtigerunt, Raynaldus natu major, & Petrus Comes, annis utroque minor, distributa in tot partes summa minor erat. Ve-

rūm
Flensque suis dicas spiritus astra colat.
Nam fuit hic patria dux, pax, jus, p[ro]p[ter]e que, salusque.
Hostibus boitis atrocis, fidus amicus erat;
Quem generosa Domus plauso signata rubenti
Edidit in ignem strenuata virum.
Ubertine, tuis Patavii spes quanta, salusque
Decidit: seu; cum se metit acerba dies.